

Agenda Circulair Nederland

Circulaire Grondstoffenstrategie: een toekomstbestendig Nederlands verdienmodel

De Nederlandse industrie, logistieke sector en aanverwante bedrijven hebben wereldwijd een sterke positie opgebouwd. Onze economie is daarmee steeds meer afhankelijk van grondstoffen uit de rest van de wereld¹. Een stevige grondstoffenstrategie (circulair beleid) is nodig om de leveringszekerheid van grondstoffen op korte en middellange termijn te vergroten en zo bij te dragen aan de toekomst van het Nederlandse verdienmodel. Daarnaast draagt de circulaire economie bij aan minder afhankelijkheid van landen als China en Rusland. Een circulaire economie zorgt ook voor vermindering van ons energieverbruik en uitstoot², betere lucht-, water- en bodemkwaliteit, minder afval, behoud van natuurlijke hulpbronnen en biodiversiteit³.

Budget vrijmaken voor het versnellen van de circulaire economie is een investering die zich snel terugbetaalt. Het leidt tot versterking van het verdienvermogen van Nederland⁴, minder geopolitieke kwetsbaarheid en minder kosten om duurzaamheidsdoelstellingen te halen.

De meeste (MKB) bedrijven hebben nog geen antwoord op de snel veranderende wereld waarin ze opereren. Vaak hebben bedrijven onvoldoende inzicht in de impact die ze hebben op hun leefomgeving en zijn ze zich niet bewust van de voordelen die deelname aan een circulaire economie hen kan opleveren. Het thema heeft vaak te weinig prioriteit omdat de dagelijkse operatie alle aandacht opeist. Op dit moment blijkt vervuiling en verspilling van grondstoffen vaak lucratiever dan werken aan een gezond en economisch stabiel Nederland.

Om deze uitdagingen aan te pakken, stellen wij de volgende maatregelen voor:

Ondersteunen Nederlandse bedrijfsleven

- Bedrijven worden actief ondersteund bij het in kaart brengen van toekomstige economische risico's van hun huidige bedrijfsvoering. Hierbij wordt specifiek gekeken naar het effect van grondstoffenschaarste op hun bedrijf, geopolitieke grondstof afhankelijkheid, strengere milieuregelgeving, veranderende klantwensen en financiers met steeds striktere duurzaamheidseisen. Deze ondersteuning heeft als doel om bedrijven te helpen zich beter voor te bereiden op uitdagingen, kansen en hun toekomstig verdienvermogen. Op deze manier kunnen ze zelf proactief inspelen op marktveranderingen en zich ontwikkelen tot veerkrachtige en duurzame ondernemingen.
- (MKB)-bedrijven worden ondersteund bij het nemen van circulaire stappen. Dit wordt mogelijk gemaakt door hen toegang te geven tot gespecialiseerde regionale ondersteuning, zoals experts en intercollegiaal leren door het uitwisselen van beste praktijkvoorbeelden. Er komen middelen om dit in alle regio's van Nederland op te zetten of bestaande initiatieven en samenwerkende netwerken verder te helpen uitbreiden.

¹ CBS (2023), Indicatoren op basis van de Materiaal Monitor ten behoeve van de ICER 2023. Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag.

² PBL (2018), Kan de circulaire economie een bijdrage leveren aan de energietransitie?. Planbureau voor de Leefomgeving, Den Haag

³ PBL (2023). Integrale Circulaire Economie Rapportage 2023. Planbureau voor de Leefomgeving, Den Haag.

⁴ Grondstoffenakkoord (2017).

Financiële prikkels

- De externe effecten van grondstoffengebruik worden geprijsd. Dit betekent dat de werkelijke kosten, waaronder milieuschade, vervuiling en de kosten van gezondheidsproblemen, beter moeten worden weerspiegeld in de prijs van producten en diensten (zoals true price). Dat kan op verschillende manieren zoals:
 - We maken het gebruik van primaire grondstoffen duurder en stimuleren het gebruik van secundaire materialen. Dit zal het aantrekkelijker maken voor bedrijven om ervoor te kiezen hergebruikte of gerecycleerde materialen in hun productieproces te integreren.
 - Door belastingen te heffen op milieubelastende activiteiten, stimuleren we bedrijven om duurzamere productiemethoden te adopteren en bieden we innovatieve circulaire startups een kans, omdat hun businessmodel rendabel wordt. Daarbij verschuiven we de belastingdruk geleidelijk van arbeid naar het gebruik van primaire grondstoffen, natuurlijke hulpbronnen, vervuiling en emissies.
- In de opstartfase van circulaire bedrijven gaan nieuwe technologieën en innovatieve bedrijfsmodellen vaak gepaard met risico's. Om deze vroege fase risico's te beperken en startende circulaire ondernemers te ondersteunen, willen we hiervoor publieke middelen inzetten.

Gelijke kansen voor alle Nederlanders om te profiteren van een circulaire economie

- Om ervoor te zorgen dat de Nederlandse beroepsbevolking over de benodigde vaardigheden beschikt voor een circulaire economie, investeren we in bijscholing en omscholing. Bovendien bieden we financiële stimulansen aan bedrijven die hun werknemers omscholen naar banen in de circulaire economie zodat werknemers kunnen meegroeien met de veranderingen in de arbeidsmarkt en kunnen profiteren van nieuwe mogelijkheden. Zo kan Nederland als een kenniseconomie een voortrekkersrol vervullen, zowel in Europa als wereldwijd.
- We willen jongeren bewust maken van de kansen en mogelijkheden die een toekomstbestendige economie biedt en hen actief betrekken bij deze cruciale transitie. Om dit te bereiken, integreren we de circulaire economie als een vast onderdeel in het onderwijscurriculum, van het basisonderwijs tot aan het hoger onderwijs.

Eenvoudigere keuzes voor de consument

- Veel Nederlanders zijn bereid om eerlijkere en duurzamere keuzes te maken, maar dat is vaak niet eenvoudig. We ondersteunen consumenten door hen goed te informeren, zodat zij weloverwogen beslissingen kunnen nemen die aansluiten bij hun wensen en behoeften. Positieve campagnes worden ingezet om Nederlanders bewust te maken van hun consumentengedrag. Hierbij volgen we de Franse overheid en werken we aan een effectieve methode om consumenten te informeren over de duurzaamheid en repareerbaarheid van producten. Een eenvoudige manier hiervoor is om stickers of labels op producten te introduceren, waardoor consumenten direct kunnen zien hoelang het product meegaat en hoe goed het te repareren is.
- We willen belastingvoordelen voor burgers introduceren die duurzame keuzes maken. Door bijvoorbeeld BTW-vrijstelling te verlenen voor reparaties en renovaties. Hierdoor wordt het aantrekkelijker voor consumenten om kapotte producten te laten repareren in plaats van ze weg te gooien en nieuwe te kopen. Bovendien werken we naar een BTW-systeem dat het

voor burgers gemakkelijker maakt om duurzame keuzes te maken. Dit doen we door een differentiatie in BTW-tarieven aan te brengen, waarbij burgers meer belasting betalen voor vervuilende producten en minder voor duurzame producten.

- We willen consumenten de vrijheid geven om hun producten te kunnen repareren en te updaten, waardoor ze langer meegaan en de impact op het milieu wordt verminderd. Daarom zorgen we ervoor dat bedrijven voldoende en betaalbare updates en reserveonderdelen beschikbaar moeten stellen voor hun producten. Bovendien willen we ervoor zorgen dat privé personen de mogelijkheid hebben om hun apparaten te repareren zonder dat de fabrieksgarantie vervalt. We ondersteunen gemeenten om reparatiemogelijkheden voor inwoners bekender, makkelijker en toegankelijk te maken.

De kracht van de regio

- Regionale samenwerking speelt een cruciale rol bij het versnellen van de transitie en het benutten van lokale kansen. Om op alle niveaus tot in de haarvaten van Nederland samen te werken met bedrijven en consumenten, zal het Rijk nauw samenwerken met provincies, gemeenten, waterschappen en regionale organisaties. Kennisuitwisseling en regionale samenwerking zijn cruciaal om de overgang naar een circulaire economie succesvol te versnellen. Gezamenlijk met de regio willen we duidelijke doelstellingen en tijdslijnen en budgetten vaststellen voor de overgang naar een circulaire economie.
- Lokale initiatieven, bedrijven en burgergroepen die zich inzetten voor de circulaire economie worden ondersteund, door bijvoorbeeld facilitering van kennisuitwisseling en subsidies voor circulaire projecten op lokaal niveau.

Circulaire economie als speerpunt binnen alle relevante ministeries

- Het belang van de circulaire economie benoemen we als een integraal onderdeel van het beleid van de gehele regering. Binnen ieder relevant ministerie wordt circulaire economie gezien als expliciet aandachtspunt, vertegenwoordigd door elk bewindspersoon, aangezien circulaire economie voor alle departementen een belangrijk thema is. Hiervoor draagt het coördinerend ministerie van Circulaire Economie en Klimaat (CEK) samen de andere departementen de verantwoordelijkheid.
- We willen daarnaast Brede Welvaart leidend maken bij het financieel kader van het nieuwe kabinet en de jaarlijkse begroting. Dit betekent dat we niet alleen kijken naar economische groei, maar ook naar andere aspecten van welvaart zoals milieu, gezondheid, sociale samenhang en kwaliteit van leven. Op deze manier zorgen we ervoor dat beleidsbeslissingen niet alleen economisch verantwoord zijn, maar ook bijdragen aan een duurzame en welvarende samenleving voor alle Nederlanders. We geven het goede voorbeeld en gaan een (schaduw) true price hanteren bij inkoop en aanbestedingsbeleid.
- We erkennen dat er al vele partijen actief zijn in de circulaire economie in Nederland, waaronder bedrijven, burgercollectieven, onderwijsinstellingen en overheden. Het is belangrijk om voort te bouwen op de inspanningen en initiatieven van deze partijen. We willen een samenwerkingsgerichte aanpak stimuleren, waarbij we de kennis, ervaring en expertise van alle betrokken partijen benutten en faciliteren.

Samenwerking met Europa

- Een uniforme regelgeving binnen Europa kan de circulaire economie bevorderen en handel vergemakkelijken. We streven naar een gemeenschappelijk kader voor circulaire beleidsmaatregelen om een gelijk speelveld te creëren voor alle Europese bedrijven. Door gezamenlijk in te zetten op de circulaire economie, kan Europa haar concurrentiepositie versterken en veerkrachtiger maken. Nederland biedt daarbij volop mogelijkheden voor vooruitstrevende bedrijven om voorop te lopen en te vernieuwen.

De circulaire economie is een verbindende oplossing tussen onze nationale economische en ecologische uitdagingen. Dit vereist een passend budget dat in lijn is met de uitdagingen waar we voor staan. We investeren nu in de circulaire economie om een toekomstbestendig Nederlands verdienmodel te waarborgen en klimaat, water, lucht en bodemkwaliteit te verbeteren.

Met vriendelijke groet,

Klaske Kruk (Circularities & Circular Hero)
Hilde Sijbring (Circular Finance Lab & Circular Hero)
Hans Stegeman (Triodos bank)
Guido Braam (Route Circulair & Circular Hero)
Rinke Zonneveld (Invest NL)
Sonja Sars en Tess Schram (Natuur en Milieufederaties)
Stientje van Veldhoven (Oud-staatssecretaris)
Jacqueline Cramer (Oud-minister en circulair specialist)
Jan Rotmans (Erasmus Universiteit Rotterdam)
Friso Douwstra (IPO Interprovinciaal Overleg, namens alle provincies)
Wouter Scheepens (MVO Nederland)
Martje Fraaije (Rabobank)
Robbert Jan Kromkamp (ING Nederland)
Michel Scholte (Impact institute)
Carol Gribnau (Stichting DOEN)
Eva Gladek (Metabolic)
Anne-Marie Rakhorst (Circulair ondernemer)
Harald Tepper (Philips)
Martijn Lopes Cardozo (Circle Economy)
Antoine Heideveld (Het Groene Brein)
Janet Nieboer (Regionale Ontwikkelingsmaatschappij InWest)
Merijn Tinga (Plastic Soup Surfer)
Ellyne Bierman en Richard Burger (Club van Circulaire Ondernemers)
Julie Munneke (Circulair ondernemer)
Paul Schenderling (Postgroei Nederland)
Steven van Eijck (Stichting Open/We cycle)
Sandra Nap (Holland Houtland & Circular Hero)
Paul Terwisscha (Volksbelang & Circular Hero)
Chris Backes (Universiteit Utrecht)
Cecile van Oppen (Copper8)
Elisah Pals (Zero Waste Nederland)
Yvette Watson (Phi Factory)
Marieke van der Werf (Voormalig Tweede Kamerlid)
Wendy de Wild (NVRD)
Carola Wijdoogen (Sustainability University Foundation)
Evert Jan van Nijen (Circulair Friesland)

Arnold Tukker (Leiden University)
Andy van den Dobbelsteen (TU Delft)
Babette Porcelijn (Think big act now)
Angeline Kierkels (Meerlanden)
Marc den Hartog (Renewi Nederland)
Tijs Timmerman (Hogeschool Utrecht)
Alex van Oost (NICE)
Rene Koop (Gemeente Amsterdam)
Ingrid Zeegers (PRICE)
Dirk van Deursen (Brancheorganisatie CBM)
Dirk Groot (Zwerfinator)
Birgitta Kramer (Goldschmeding Foundation)
Pepijn Duijvestein (New Economy)
Leon van Ast (Circulair West)
Danielle Twardy (Hogeschool Zuyd)
Alain Cracau (Goodberries)
Douwe Jan Joustra (Implement Circular Economy (ICE-Amsterdam))
Marieke Verhoeff (RvN@ Circulair)
Joost Kamermans (Seenons)
Herman Worries (NGF Biobased Circular)
Noud Tillemans (Fairphone)
Jan-Willem König (Polestar Capital)
Tom van Aken (Avantium)
Remko Walsweer (PreZero Nederland)
Erick Wuestman (KIEMT)
Iris Grobber (CIRCO)
Claire Teurlings (Amsterdam Economic Board)
Sabine Biesheuvel (BlueCity)

Voor vragen of meer informatie kunt u contact opnemen met:

Klaske Kruk (Circularities) 0615517210 klaske@circularities.com

Sannerijn Jansen (Circularities) 0638309703 sannerijn@circularities.com

Hilde Sijbring (Circular Finance Lab) 0638688409 hilde.sijbring@circularfinancelab.nl